

Evropske volitve

Evropske volitve predstavljajo ključen trenutek za državljane Evropske unije, saj imajo neposreden vpliv na prihodnost EU. Sodelovanje na volitvah je naša priložnost, da oblikujemo Evropo, ki odraža naše vrednote

in interese. Naš glas določa smer politike EU in odloča o prihodnjem sestavu Evropskega parlamenta, ki ima pomembno vlogo pri sprejemanju zakonodaje in odločitvah, ki vplivajo na naše vsakdanje življenje. Zato je

udeležba na volitvah ključnega pomena za zagotavljanje demokracije in ohranjanje evropskih vrednot ter skupnega cilja – miru, stabilnosti in blaginje za vse državljane EU.

Maj Perih, 3. B

Oddaja glasu na volitvah.

Foto: Freepik

SMGŠ

Pixel

Časopis dijakov
Srednje medijske in grafične šole
Ljubljana

Odgovorna urednica
Mojca Groleger

Tehnična urednica
Barbara Logar-Sušnik

Lektorica
Barbara Iskra Šarec

Naslov uredništva
Srednja medijska in grafična šola
Ljubljana
Pokopališka 33
1000 Ljubljana
e-pošta: pixel@smgs.si

Tisk
SMGŠ

Naklada
360 izvodov

Iz predstavitve EU na hodniku v 2. nadstropju naše šole.

Foto: Miha Golob

Mnenja mladih o volitvah.

Foto: Miha Golob

Kaj so volitve in zakaj so pomembne?

Kaj so volitve?

Volitve so proces, v katerem državljani demokratične države izberejo svoje predstavnike v različnih organih oblasti, kot so parlament, mestni sveti, regionalni sveti, predsednik in drugi. To je ključen element demokratičnih sistemov, kjer imajo državljani pravico in možnost sodelovati pri odločanju o vladnih in političnih zadevah.

Glavne značilnosti volitev

- **univerzalna volilna pravica:** vsak državljan, ki izpolnjuje določene osnovne pogoje, ima pravico glasovati na volitvah. To pravico imajo odrasli državljani, ki so dosegli določeno starost, in v nekaterih

primerih tudi državljani, ki izpolnjujejo določene druge pogoje, kot so državljanstvo, registracija na volilnem seznamu itd.;

- **tajno glasovanje:** glasovanje poteka anonimno, tako da državljani ne razkrijejo svojih preferenc drugim. To omogoča svobodno izražanje volje posameznikov in preprečuje morebitno pritiskanje ali vplivanje na njihove odločitve;
- **redne volitve:** volitve se običajno izvajajo v rednih intervalih, ki so določeni z ustavo ali zakonodajo države. To zagotavlja stabilnost in kontinuiteto političnega sistema ter omogoča državljanom, da redno izbirajo svoje predstavnike;
- **široka politična udeležba:** cilj demokratičnih volitev je

zagotoviti čim večjo udeležbo volivcev. Višja udeležba prispeva k legitimnosti izvoljenih predstavnikov in krepi demokratično procesiranje;

- **pravna ureditev volilnega postopka:** volitve so običajno podrobno urejene z zakoni in predpisi, ki določajo postopek volitev, pravila in standarde za registracijo kandidatov, volilni sistem, pravila financiranja kampanj in druga pomembna vprašanja.

Volitve so temeljni mehanizem demokracije, ki omogoča državljanom, da sodelujejo pri odločanju o političnih vprašanjih ter izbirajo voditelje in predstavnike, ki bodo delovali v njihovem imenu.

Zakaj so volitve pomembne?

Volitve so ključni element demokratičnih sistemov in igrajo pomembno vlogo iz več razlogov:

- **izražanje volje ljudstva:** volitve omogočajo državljanom, da izrazijo svojo politično voljo in izbirajo voditelje ter predstavnike, ki bodo delovali v njihovem imenu. To je osnovni princip demokracije, ki temelji na ideji suverenosti ljudstva;
- **legitimnost oblasti:** izvoljeni voditelji in predstavniki pridobijo legitimnost in mandat za delovanje prek volitev. S tem se zagotovi, da imajo oblast in pooblastila, ki jih izvajajo, podporo ljudstva;

- **odgovornost vladajočih:** volitve ustvarjajo mehanizem, prek katerega lahko državljani ocenijo delo in učinkovitost svojih voditeljev in predstavnikov. Če niso zadovoljni z njihovim delovanjem, imajo možnost izražanja svojega nezadovoljstva z glasovanjem za druge kandidate ali stranke;

- **mirna in demokratična menjava oblasti:** volitve omogočajo mirno in demokratično menjavo oblasti. Namesto nasilnih revolucij ali vojaških prevratov ljudje lahko izbirajo svoje voditelje na miren način skozi volilni postopek;

- **spodbujanje politične udeležbe:** volitve spodbujajo politično zavest in udeležbo državljanov v političnem procesu. Sodelovanje v volitvah omogoča ljudem, da se vključijo v odločanje o pomembnih zadevah in oblikujejo prihodnost svoje države;

- **predstavitev različnih pogledov:** volitve omogočajo različnim političnim strankam in kandidatom, da predstavijo svoje ideje, programe in politične vizije ter tekmujejo za podporo volivcev. To spodbuja raznolikost mnenj in zagotavlja, da so predstavljeni različni interesi in perspektive.

Volitve so torej pomembne, ker krepijo demokratično delovanje družbe, zagotavljajo legitimnost oblasti, spodbujajo politično udeležbo in omogočajo ljudem, da izbirajo svoje voditelje in predstavnike.

Nika Zavrl, 3. E

Državljan EU.

Foto: Freepik

Državlјanska pobuda

Evropska državljanska pobuda je mehanizem Evropske unije, katerega cilj je povečati neposredno demokracijo z omogočanjem državljanom EU, da pozovejo Evropsko komisijo k predlogu zakonodaje o zadevi, ki jo obravnava EU in za katero menijo, da bi morala biti rešena na ravni EU. Če pobuda doseže zahtevani prag, se mora Evropska komisija odločiti, ali bo ukrepala.

Kako pobuda deluje

Pobuda se mora ujemati s pristojnostmi EU. Med organizatorji pobude mora biti vsaj sedem državljanov EU iz najmanj sedmih različnih držav članic, ki so dovolj stari, da lahko volijo. Pred zbiranjem podpisov registrirajo pobudo pri Evropski komisiji. Za registracijo so potrebni podatki o organizatorjih in opis pobude. Organizatorji imajo potem na voljo eno leto, v katerem morajo zbrati podporo milijona ljudi iz vsaj sedmih držav članic. V vsaki državi EU mora pobuda zbrati minimalno število podpisnikov. Podpise morajo overiti pristojni organi v posameznih državah članicah. Če pobuda doseže zahtevani prag, se organizatorji v roku enega meseca srečajo s predstavniki Evropske komisije. V treh mesecih so povabljeni v Evropski parlament, da predstavijo svoje zamisli. Nato se lahko Parlament odloči za nadaljnjo razpravo in sprejme resolucijo o teh zamislih. Komisija ima na voljo šest mesecev, da preuči uspešne pobude in odloči, kako bo ukrepala. Evropski parlament lahko oceni ukrepe Komisije.

Državlјansko pobudo je mogoče dati na vseh področjih, kjer je Evropska komisija pristojna, da predlaga zakonodajo.

Kako se pobuda loči med državami EU

V vsaki državi EU morajo biti organizatorji dovolj stari, da lahko volijo. Volilna starost se v različnih državah razlikuje, v Sloveniji in večini drugih držav članic je to 18 let, v nekaterih državah pa tudi 16 ali 17.

Različne države imajo različne zahteve glede števila podpisov, potrebnih za uveljavitev državljanske pobude.

Nekatere izmed uspešnih pobud:

- **pravica do vode:** je prva uspešna državljanska pobuda. Njen namen je, da voda ostane javna storitev in javno dobro;
- **Rešimo čebele in kmete!** Čebelam prijazno kmetijstvo za zdravo okolje: organizatorji pobude pozivajo Evropsko komisijo, naj predlaga pravne ukrepe za postopno odpravo sintetičnih pesticidov do leta 2035, obnovo biotske raznovrstnosti in pomoč kmetom pri tem prehodu;
- **obvarujmo kozmetiko, proizvedeno brez krutosti** – vzemajmo se za Evropo brez testiranja na živalih: Evropska komisija je v odziv na pobudo sprejela prve korake za pospešitev postopnega opuščanja testiranja na živalih. V odzivu je predstavila celovit pregled zakonodajnega in političnega okvira EU, ki se nanaša na uporabo živali za namene testiranja, ter predlagala

dodatne ukrepe za nadaljnje zmanjšanje poskusov na živalih. V odgovoru pozdravlja pobudo in poudarja vodilno vlogo EU pri postopnem opuščanju uporabe živali za testiranje. Komisija bo poleg tega v sodelovanju z deležniki začela

pripravljati časovni načrt v sklopu zakonodajnih in nezakonodajnih ukrepov za nadaljnje zmanjšanje testiranja na živalih v okviru zakonodaje o kemikalijah.

Krištof Žagar, 3. E

Dan Evrope.

Foto: Freepik

Evropska zastava.

Foto: Freepik

Volilna pravica žensk

V starodavnih Atenah in Rimu je bil dostop do volitev močno omejen. Demokracija, ki je pomenila »moč ljudstva«, je v praksi pomenila moč le za svobodne moške državljane. Ženske in zaslužjeni niso imeli volilne pravice. Vendar pa so tudi v takratnih družbah obstajali pokazatelji, ki so nakazovali na določeno stopnjo demokratičnosti.

Primer Špate: čeprav tam ni bilo demokracije v polnem pomenu besede, je imela Šparta nekatere demokratične sestavine, kot je Svet starešin, ki sta ga sestavljala dva kralja in 28 izvoljenih uradnikov, ki so bili starejši od 60 let in so to nalogo opravljali dosmrtno.

Ženske v Švici še vedno niso imele volilne pravice v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Ponekod je ženskam še vedno oteženo voliti. Vatikan v Rimu je zadnja država na svetu, ki ženskam še vedno preprečuje glasovanje, medtem ko je Savdska Arabija ženskam volilno pravico omogočila šele leta 2015, vendar se ženske tam še naprej soočajo z omejitvami javnega vedenja in ne smejo sprejemati pomembnejših odločitev brez moškega dovoljenja.

Tudi invalidi v Evropi si še vedno prizadevajo za svojo vključenost v politično življenje, pri čemer se srečujejo s številnimi ovirami, vključno z omejitvami volilne pravice. Čeprav nimajo vsi invalidi volilne pravice, podatki kažejo, da se v povprečju invalidi bolj zanimajo za politiko kakor ostali.

Ljudje s psihičnimi motnjami pogosto nimajo možnosti glasovanja z utemeljitvijo, da niso

»kompetentni« za glasovanje. Nekatere države imajo zakone, ki osebam pod skrbništvom preprečujejo glasovanje, ne glede na to, ali so za to sposobne.

V Sloveniji je letos februarja pričela veljati novela, po kateri lahko

več. Toda v šestdesetih letih 20. stoletja je ameriško gibanje za znižanje volilne starosti dobilo moč z vzponom študentskega aktivizma in vojno v Vietnamu, v kateri so se v veliki meri borili mladi, stari 18 let in več. 26. amandma ameriške ustave je

predstavnikov v Severni Ameriki, kupil ogromno količino pijač za dan volitev. Washington je porabil celoten proračun za kampanjo: 50 funtov za 160 litrov alkoholnih pijač, ki jih je postregel 391 volivcem. Danes je točenje alkohola na volilni dan v ZDA prepovedano.

Drugo zabavno dejstvo se nanaša na čas volitev, in sicer sta vreme in žetev zaradi kmetovanja narekovala čas volitev.

V Teksasu vam bodo dovolili glasovati z dovoljenjem za orožje, ne pa s študentsko izkaznico.

Prva država na svetu, ki je ženskam zagotovila volilno pravico, je bila Nova Zelandija, prva velika svetovna sila pa Rusija (1917). V Ruski federaciji znaša spodnja meja volilne starosti za državljanke in državljane dopolnjenih 18 let starosti na dan volitev. Kitajska je ženskam volilno pravico zagotovila z ustavo leta 1954.

Na žalost pa so še vedno države, kjer so volilne pravice omejene ali celo odvzete določenim skupinam prebivalstva, kar kaže na nenehno potrebo po boju za enakost in pravičnost v političnem procesu. Zaključim lahko, da je razvoj volilnih pravic kompleksen in večplasten proces, ki odraža spremembe v družbi. Te spremembe so posledica vztrajnosti in odločnosti ljudi, ki se borijo za človekove pravice. Kljub izzivom in oviram, s katerimi se je volilna pravica soočala skozi zgodovino, je postala temeljni steber sodobne demokracije ter simbol družbene vključenosti in enakosti.

Lana Krže, 3. D

Aretirana ženska, ker se je zavzemala za volilno pravico (Anglija, 1907). Foto: Wikipedia

volijo tudi polnoletne osebe, ki so zaradi intelektualnih in psihosocialnih ovir pod skrbništvom. Včasih delavci na voliščih, volilni uradniki in celo ponudniki volilnih storitev ljudem prepovejo glasovanje z vsiljevanjem lastnih standardov »kompetentnosti«, ki nimajo podlage v zakonu.

Večino ameriške nacionalne zgodovine so njene države omejevale glasovanje na ljudi, stare 21 let in

zveznim državam in zvezni vladi končno prepovedal uporabo starosti kot razloga za zavrnitev volilne pravice komurkoli, ki je star 18 let ali več. Ženske so tam dobile volilno pravico leta 1920.

Je pa o volitvah tudi nekaj zanimivih dejstev. Leta 1758 je George Washington, takrat mladi kandidat za Virginia House of Burgesses, prvo zakonodajno skupščino izvoljenih

Organi EU

4 glavne institucije

- **Evropski parlament** (Bruselj/Strasbourg/Luxemburg),
- **Evropski svet** (Bruselj),
- **Svet Evropske unije** (Bruselj/Luxemburg),
- **Evropska komisija** (Bruselj/Luxemburg/Predstavništvo po EU).

Njihovo delo dopolnjujejo druge institucije in organi, kot so:

- **Sodišče Evropske unije** (Luxemburg),
- **Evropska centralna banka** (Frankfurt),
- **Evropsko računsko sodišče** (Luxemburg).

Evropski parlament je zakonodajni organ EU. Njegove ključne funkcije vključujejo sprejemanje zakonodaje EU, nadzor nad drugimi institucijami EU, odobritev proračuna EU in zastopanje državljanov EU.

Evropski svet je politični organ EU. Njegove naloge so: določanje političnih smernic EU, reševanje aktualnih vprašanj, pogajanja in odločanje o ključnih vprašanjih ter usklajevanje med državami članicami.

Svet Evropske unije je ena od institucij EU. Njegove naloge so: sprejemanje zakonodaje, koordinacija politike, sprejemanje strategij in sklepov, zastopanje EU navzven.

Evropska komisija je izvršilni organ EU. Njegove naloge so: izvajanje zakonodaje, predlaganje zakonodaje, upravljanje proračuna EU, zastopanje EU navzven, ocenjevanje politik in priprava poročil ter zagotavljanje konkurenčnosti in varstva potrošnikov.

Središče Evropske unije ima nekaj možnih pomenov, kot so: geografsko središče, politika, gospodarstvo ter kulturni in družbeni vidik.

Evropska centralna banka je institucija, odgovorna za monetarno politiko v evrskem območju. Njene ključne naloge so: določanje in izvajanje monetarne politike, upravljanje evra in denarne politike, nadzor nad bankami, analiza in raziskovanje ter sodelovanje z nacionalnimi centralnimi bankami.

Evropsko računsko sodišče je neodvisna institucija EU. Njeni glavni cilji in dejavnosti vključujejo: revizijo proračuna, poročanje in svetovanje, nadzor učinkovitosti in uspešnosti, nadzor nad posebnimi programi in politikami ter sodelovanje z nacionalnimi revizijskimi organi.

Zala Begić Lamut, 3. F

Evropski parlament v Strasbourgu.

Foto: Unsplash

EU-centralna banka.

Foto: Unsplash

Valuta evro

Razvoj Ekonomske in monetarne unije (EMU) v Evropi je bil proces, ki se je začel v poznih 60-ih letih prejšnjega stoletja in je bil motiviran s ciljem povezovanja gospodarstev neodvisnih

v skupni kmetijski politiki. Za premostitev teh težav so bila potrebna nova prizadevanja za stabilizacijo valut. Leta 1970 je Wernerjevo poročilo predstavilo predlog za postopno obliko-

Nekatere od teh ugodnosti so: evropodjetjem omogoča lažje, cenejše in varnejše poslovanje znotraj evroobmočja, kar olajša tudi trgovanje s tujino, enostavnejša primerjava cen spodbuja konkurenco med podjetji in koristi potrošnikom z nižjimi cenami in večjo izbiro, evroobmočje ima večjo težo v mednarodnih finančnih odnosih. Vendar pa uvedba evra prinaša tudi določene slabosti. Ena izmed ključnih je obstoj tveganja za »prikrito inflacijo«, saj lahko pri prehodu na evro pride do zaokroževanja cen navzgor.

Trenutno je evro uradna valuta 20 od 27 držav članic EU, ki skupaj tvorijo že omenjeno evrsko območje ali evroobmočje. Države, ki še ne uporabljajo evra, uvedle pa ga bodo, čim bodo izpolnile potrebne pogoje, so: Bolgarija, Češka, Madžarska, Poljska, Romunija in Švedska. Danska je edina država, ki ne sodeluje na tem področju politike, po vstopu v EU je obdržala svojo valuto.

Kovanci vključujejo osem različnih vrednosti: 1, 2, 5, 10, 20 in 50 centov ter 1 € in 2 €. Vsak kovanec ima eno stran, ki je skupna vsem državam članicam, in eno nacionalno stran, ki označuje državo izdajateljico. Oblikovanje skupnih strani je delo Luca Luyca, ki je delal za Kraljevo belgijsko kovnico denarja.

Bankovci evra so enotno oblikovani v vseh državah evroobmočja, da se zagotovi njihova prepoznavnost in enakost. Obsegajo sedem različnih vrednosti: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € in 500 €. Vsak bankovec ima svojo značilno barvo in velikost, ki se povečuje z vrednostjo bankovca. Na bankovcih so upodobljeni različni arhitekturni slogi Evrope skozi različna obdobja, od klasične do baročne arhitekture. Za oblikovanje bankovcev je bil izbran neodvisni oblikovalec bankovcev iz Berlina, Reinhold Gerstetter.

Ines Komić, 3. F

Kovanci in bankovci.

Foto: Freepik

držav, za boljšo notranjo učinkovitost in večjo odpornost proti zunanjim dogodkom. Kljub temu so bili na poti do podpisa Maastrichtske pogodbe v letu 1992 številni izzivi.

V tem obdobju so se evropske države soočale z nestabilnostjo Brettonwoodskega sistema, ki je bil vzpostavljen po drugi svetovni vojni in je temeljil na zlatu ter ameriškem dolarju. Kriza v letih 1968–69, ki je privedla do revalorizacije nemške marke in devalorizacije francoskega franka, je nakazala na novo obdobje nestabilnosti, ki je ogrozilo enoten sistem cen

vanje EMU v treh fazah. Prva faza se je začela 1. julija 1990 in je vključevala popolnoma prost pretok kapitala. Zasedanje Evropskega sveta v decembru leta 1991 je prineslo odločitev, da bo imela Evropa do konca stoletja eno samo močno in stabilno valuto. Druga faza, ki se je začela 1. januarja 1994, je nadaljevala z ustanovitvijo Evropskega monetarnega inštituta (EMI). Tretja faza, od 1. januarja 1999, pa je prinesla uvedbo evra.

Evro prinaša številne ugodnosti za države članice, podjetja in posameznike, ki ga uporabljajo.

Bankovci.

Foto: Unsplash

Kako EU vpliva na vsakdanje življenje?

Kako EU vpliva na vsakdanje življenje?

Vse, kar EU počne, temelji na pogodbah, ki vsebujejo pravila o njenem delovanju. Ukrepa na področjih, za katera jo pooblastijo države EU.

Kaj EU počne za svoje državljane in državljanke?

Zdaj so potovanja enostavna in varna. Večina držav EU in nekaj držav nečlanic EU je odpravilo nadzor na skupnih mejah (Schengenski sporazum, podpisan leta 1985). Zato imamo kot evropski državljani zdaj na voljo potovanja brez potnega lista v 26 schengenskih državah.

Evrski bankovci in kovanci prinašajo številne ugodnosti. Potrošniki lažje primerjajo cene doma, v tujini in na spletu. Podjetja lahko upravljajo z denarjem v eni valuti, brez tveganja za nihanja deviznih tečajev. Vsakdo lahko izkoristi pravico do svobode gibanja med državami EU. Ta ne velja le za potovanja in počitnice. Lahko opravljaš usposabljanje ali študij v kateri koli državi EU pod enakimi pogoji kot državljani tiste države. Delaš lahko kjerkoli v EU.

Pobuda Discover EU ponuja brezplačne vozovnice 18-letnikom za raziskovanje Evrope. Potrebna je le prijava za eno od brezplačnih vozovnic in največ en mesec lahko raziskuješ EU.

Enotni trg ne omogoča le prostega gibanja oseb v EU, temveč tudi prosti pretok blaga, storitev in kapitala.

Visokokakovostna in varna živila in blago. EU ima enega od najvišjih standardov za varnost hrane na svetu. Uvedla je stroge varnostne zahteve za najrazličnejše izdelke, ki jih proizvajalci izpolnijo, da lahko prodajajo svoje izdelke v državah EU

V pravicah potrošnikov je zagotovljena najmanj dveletna garancija na izdelke, za nakupovanje preko spleta pa še nekaj drugih (vrneš v 14 dneh, prepovedani skriti stroški in takse).

EU zagotavlja varnost na spletu, saj je s svojo strategijo za boljši internet za otroke dosegla zlati standard za varstvo in okrepitev moči na spletu.

Kakovostne telekomunikacije nam kot državljanom omogočajo pravice do primerne kakovosti in dostopne cene, enostavno iskanje boljših ponudb ter do zamenjave telekomunikacijskega operaterja v enem dnevu, brez potrebe po menjavi telefonske številke.

Temeljne človeške pravice in enakost pripadajo vsem prebivalcem EU. EU sodeluje z državami članicami pri spodbujanju spoštovanja drugih, izvrševanju zakonov o nediskriminaciji in uveljavljanju človekovih pravic. Ker diskriminacije ne more povsem preprečiti, je EU začela izvajati načrt za povečanje enakosti.

Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter kakovost življenja. EU je zavezana oblikovanju bolj poštene in socialno pravičnejše družbe, velik del tega pa je zagotavljanje ravnovesja med našim poklicnim in zasebnim življenjem. Ta pravica bi se morala podeliti vsem delavcem.

Varstvo okolja in boj proti podnebnim spremembam. EU ima glavno vlogo pri mednarodnih sporazumih za zmanjšanje emisij ogljika in znižanje svetovne

temperature v skladu s Pariškim sporazumom. Sprejela je evropski zeleni dogovor za boj proti podnebnim spremembam, s katerim se je zavezala, da bo do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna država.

EU je izpolnila svoj namen, da združi države in omogoči napredek. Zgoraj navedene točke kažejo na njen trajen vpliv in zavezanost k razvoju in blaginji njenih državljanov.

Ana Kranjc, 3. F

Evropska unija.

Foto: Freepik

Pozdrav iz 2050

Kako živimo v trajnostni družbi?

Evropa si je zadala cilj, da bo dosegla podnebno nevtralnost oz. ničelno stopnjo neto

emisij toplogrednih plinov do leta 2050.

Če danes pričnemo s pravičnim prehodom, izvajanjem ukrepov, o katerih že leta govorijo strokovne javne, civilnodružbene

organizacije ter kritični posamezniki, je takšna ljudem in naravi prijazna družba še kako dosegljiva.

Dijaki so razmišljali o podnebno in družbeno pravičnejši družbi. Kako naj bi izgledala družba v letu 2050?

Pri tem so si pomagali z opornimi točkami: naravne dobrine, oskrba s hrano, bivanje, oskrba z energijo, mobilnost, gospodarstvo, delo, javne finance, zdravstvo, izobraževanje, kultura, odprta družba.

Najbolj zanimivi zapisi:

• Morda bo pa naš svet kot v risanki Lorax.

Gaja Vovk, 3. E

• Ne glede na to, kaj si mi želimo, kako bi mi živeli v prihodnosti, ne moremo preveč vplivati na to. Čeprav so posamezniki, ki jih skrbi za planet in ga želijo

ohraniti, pozdraviti in ozeleneti, so konec koncev še vedno manjšina, ki ne more spremeniti sveta. Lahko le upočasnijo propad, ampak človek je že tolikokrat dokazal, kako krut in sebičen je lahko.

Tia Bonić, 3. E

• Spremeniti moramo gradnjo hiš in graditi energetske učinkovite stavbe.

Tijan Fric Kucler, 3. E

• V službah bo čedalje manj ljudi, saj bo delo prevzela umetna inteligenca in po vsej verjetnosti tudi roboti.

Lara Ogrinc, 3. E

• Iskani in dragi poklici bodo vododar, električar, keramičar.

Irenej Melinc, 3. E

• Ko bomo šli iz stanovanja, bomo lahko le 20 do 30 minut dihali zrak, potem pa si bomo morali nadeti masko za lažje dihanje.

Lara Grohan, 3. E

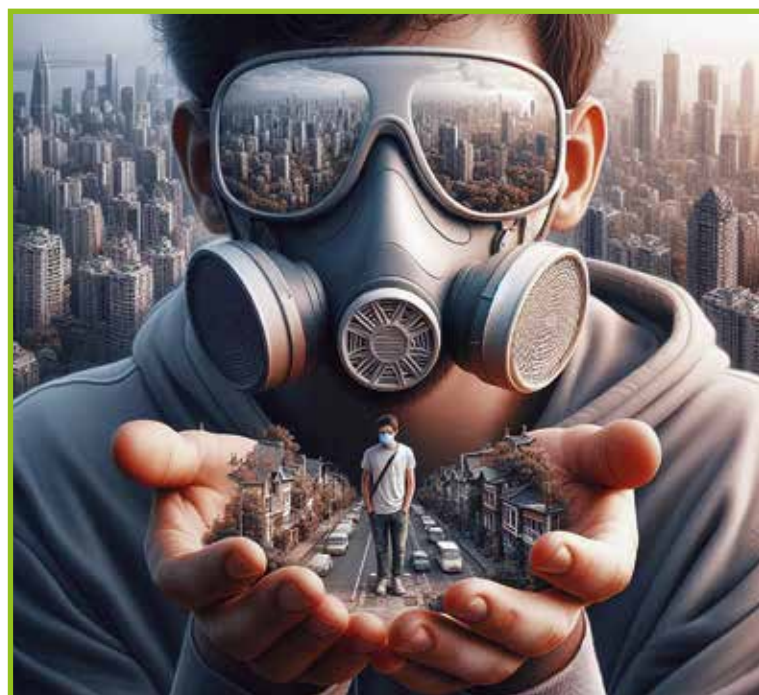
Čista Evropa.

Foto: Umetna inteligenca; Bing.com.

Zaščita proti onesnaževanju.

Foto: Umetna inteligenca; Bing.com

Onesnaženje zraka.

Foto: Umetna inteligenca; Bing.com

• Prehrana bo večinoma rastlinska, lokalno pridelana in brez odpadkov, medtem ko bodo energetske učinkoviti domovi postali standard.

Maša Bergant, 3. E

• Jaz mislim, da bo življenje v letu 2050 doživelo precej tehnološkega napredka. Pričakujem, da bodo pametne tehnologije še bolj prisotne v našem vsakdanjem življenju in bo veliko podarčka na umetni inteligenci, pametnih avtomobilih, mogoče tudi mestih.

Anja Molk, 3. E

• Trajnost bo postala ključna, saj se bo človeštvo še bolj zavedalo svojega vpliva na okolje.

Ana Knez, 3. E

• Potovanja bodo bolj okolju prijazna, saj so izumili električno letalo, ki potuje po celem svetu.

Ines Pušnik, 3. E

• Kapitalizem bo propadel, ampak ne bomo imeli več dovolj hrane in vode, ker bo zrak tako onesnažen.

Emili Pavlovič, 3. E

• Moral bi biti uveden nadzor nad objavami na internetu in deljenjem informacij glede na starost. Otroci, ki niso dovolj stari, naj razvijejo zdravo pamet in vsi naj imajo lepo otroštvo, brez manipulacij z interneta.

Manca Perušek, 3. F

• Upam, da bo večji poudarek na proizvodnji lokalne hrane in bo veliko manj uvožene hrane.

Žan Petrič, 3. F

• Smetišča ne bodo več tako polna, saj bo recikliranje postalo pomembnejše. Želim si tudi, da bi bili reciklirani izdelki cenejši kot nerekicilirani.

Lana Janež, 3. F

• Kar si želim v prihodnosti, je živeti na podeželju, brez stika z ljudmi, če se bo le dalo.

Naja Kastelic, 3. F

• Vsak bi lahko imel svoj mali vrtniček z dobrotami.

Ana Kranjc, 3. F

• Želimo obdržati lokalne proizvajalce, naj se ustavi nekviliteten uvoz iz drugih držav in

umakne obdavčitev slovenskih izdelkov.

Lara Smodiš, 3. F

• Čim manj vojske in vojn.

Sara Žele, 3. F

• Mogoče bo celo kaj prišlo od znanstvenikov, če jim bomo dovolj plačali, glede na to, da naokoli krožijo novice o tovarnah, ki srkajo CO₂ iz zraka in ga uporabljajo za elektriko.

Vid Gruden, 3. D

• Spopadi med kulturami bodo prenehali, vsi bomo živeli v harmoniji med sabo in brez mednarodnih konfliktov.

Val Maj Majcen, 3. D

• Naši domovi bodo kot rastline – zelene strehe, sončni paneli in stene, ki dihajo z naravo. Namesto betonskih džungel bomo imeli mestne oaze, kjer se bosta prepletali urbana kultura in narava. Promet bo postal tišji.

Emma Kržalič, 3. D

• Mislim, da se bodo ljudje sporazumevali s skafandri, saj bo

okolje onesnaženo in bomo potrebovali določena oblačila oz. obleke, da bomo lahko izstopili iz hiše.

Nejc Jerič, 3. D

• Večino del bodo nadomestili roboti, druga dela bomo opravljali od doma.

Gal Golc, 3. D

• Kmalu se bomo izselili s tega planeta, da bo človek dobil novo bivalno območje.

Samo Brus, 3. D

• Mislim, da bo v letu 2050 samo še vse slabše. Na svetu bo več lakote, naravnih nesreč in pomanjkanja pitne vode.

Samo Žagar, 3. D

• Izobraževanje bo leta 2050 zelo drugačno kot danes, najverjetneje ne bo več profesorjev in jih bo nadomestila umetna inteligenca.

Jure Lipovec, 3. D

Mojca Groleger,
profesorica

Lakota, naravne nesreče in pomanjkanje pitne vode. Foto: Umetna inteligenca; Bing.com

Izobraževanje 2050. Foto: Umetna inteligenca; Bing.com

Učitelj za mir

Jožica Pika Gramc, ki je od leta 1996 svetovalka na Zavodu za šolstvo, je to mednarodno nagrado prejela leta 2014 v Alcamu na Siciliji. Na Zavodu vseskozi aktivno sodeluje pri razvoju in spremljanju pouka družboslovja, mirovne vzgoje in socialnega učenja v osnovni in srednji šoli. Skupaj s sodelavci je razvila dva modela mirovne vzgoje: Vzgojo za mir, družino in nenasilje ter Državljanstvo kulturo v okviru obveznih izbirnih vsebin za srednje šole. Pripravila in izvedla je

številne seminarje, študijska srečanja, posvete in tematske konference, ki so bili med udeleženci odlično sprejeti in ocenjeni z najvišjimi ocenami, pri čemer je pritegnila učitelje in posameznike, ki uživajo velik ugled v družbi in po svetu. Že pred zaposlitvijo na Zavodu je kot profesorica na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji Ljubljana uvedla šolski parlament in mirovne dneve za dijake, učitelje in starše, pred slovensko osamosvojitvijo pa je bila aktivistka mednarodnega

mirovnega gibanja Movement for the culture of peace and non-violence. Aktivno je sodelovala tudi v skupini za uvedbo mirovne vzgoje v naše šole.

Učinkovit model izvenšolskega druženja mladih na delavnicah in taborih za dijake in učence prav tako presega okvire njenega službovanja. Samo v desetih letih (od 2003 do 2013) je zanj pripravila 36 mirovnih taborov in 210 mirovnih delavnic. Njeni tabori in delavnice ob sodelovanju

številnih osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev iz Slovenije in tujine so prava valilnica idej, kjer dijaki ustvarjalno preživljajo svoj prosti čas, osmišljajo avtentične življenjske zgodbe in v interakciji z drugimi spoznavajo sami sebe. Ko z odprtostjo, vztrajnostjo in pogumom ter sodelovanjem udeležajo svoje ideje, zaživijo v prijateljstvu in ponotranjijo sobivanje v skupnosti, kjer skupaj zmorejo več.

Ivan Zupanc, profesor

Učitelj za mir, mednarodna nagrada za nenehno zavzemanje za širjenje miru na pedagoškem in družbenem področju.

Jožica Gramc ob podelitvi nagrade UČITELJ ZA MIR.

Na podelitvi je takole pojasnila pomen slike Magritte: »Umetnik ne vidi v jajcu le tisto, kar še ni, ampak tisto, kar bo, in v tem je bistvo pedagoškega dela. Pravilna, pravočasna in dobra vzgoja je velikanskega pomena za prihodnjo blaginjo posameznikov, narodov in človeštva.«

Darilo Jožici Gramc ob podelitvi nagrade: Vsaka stopinja k miru je zlata. Avtorica: Delia Saja, dijakinja 2. a, šol. leto 2014/15, Liceo Artistico Diego Bianca Amato, Cefalu (Sicilija). Po podelitvi nagrade je bil v katedrali v Alcamu koncert orkestra iz Palermo, posvečen vsem nominirancem.

Urejen državljan je dober sosed

Ena od letošnjih tem pri aktivnem državljanstvu je bila reševanje situacije med sosedoma, ki so jo dijaki, razdeljeni v skupine, skušali razrešiti v njuno obojestransko korist, ob upoštevanju veljavnih družbenih norm, tako da se v rešitvah odražata njuna svoboda in enakost. Pri tem so upoštevali načelo dobrega gospodarja, ki veleva, da se oba vzdržita dejanj, ki bi drugemu povzročila škodo. Poskrbeli so, da so bila izpolnjena vsa tri merila, ki določajo etično ravnanje: oba soseda sta zadovoljna, nobeden od njiju ni prikrajšan ali nima nesorazmerne koristi in nihče od sosedov nima slabe vesti. Obveznosti iz te teme so zaključili s samostojno refleksijo, premislekom o reševanju situacije in novimi spoznanji.

Teden dni pred obravnavo teme je na podrobni enourni predstavitvi pojmov, s katerimi se bodo dijaki srečali pri reševanju, vsak dijak dobil dva lista, tj. štiri strani literature s pojmi iz stvarnega medsosedskega in mednarodnega prava, z obrazložitvijo delovanja družbe in interesov, meril etike in načel dobrega gospodarja. Na začetku predstavitve so si dijaki ogledali osemminutni film Neighbours (Soseda, Norman Mc. Laren, 8.o8), v katerem so prepoznali, kako se v vsakdanjem življenju vse prevečkrat rešujejo situacije med sosedoma.

Besedilo situacije med sosedoma, z navodili in vprašanji na delovnem listu, se glasi:

V strmem bregu z 58 % naklonom sta druga ob drugi dve parceli. Na prvi stoji hiša tik ob sosedovem vrtu, na robu sosedovega vrta je živa meja. Med zidom hiše in živo mejo je strm, ozek prehod navkreber, ki je ob hiši tlakovan z betonskimi travniškimi satniki. Starejša lastnika vrta sta do sedaj obrezovala svojo živo mejo tudi s hišne strani, tako da sta stala še na svoji posesti. Za hojo na svoj vrt in prinašanje pridelkov ne potrebuje služnosti, saj imata za obdelovanje vrta stopnice na svojem vrtu. Lastnik hiše bi zaradi lažjega gibanja z bremeni po mokrem in spolzkem bregu rad betonske satnike na prehodu vzdolž svoje hiše in sosedove žive meje nadomestil z betonskimi stopnicami, ki bi jih oblekel v okrasni kamen. Gre za 18 stopnic, ki se bodo držale njegove hiše. Med zidom hiše in sosedovo živo mejo je 0.8 m širine, meja teče po sredini. Soglasje starejših sosedov z vrtom za stopnice ni potrebno, saj bi bile dovolj ozke in ne bi posegale v njuno posest, vendar bi soseda, ki bi se po novem vzpenjala ob njih, težko varno obrezovala živo mejo vzdolž stopnic, ker bi se z nogami vanje zatikala. Soseda sta predlagala, naj bodo stopnice takšne, da bo lastnik po njih lahko udobno hodil.

Situacijo skušajte rešiti v obojestransko zadovoljstvo tako, da bo rešitev etična, skladna z veljavnimi predpisi (glejte pojme in pravne norme v literaturi) in z načelom dobrega gospodarja.

Preden se lotite reševanja situacije, pisno odgovorite na naslednja vprašanja in utemeljite odgovore, pri čemer si pomagajte z literaturo (brez pravih odgovorov na ta vprašanja boste situacijo težko razrešili).

1. Sta soseda enaka pred zakonom?
2. Morata uresničevati svoje interese v skladu s sprejetimi družbenimi normami? Zakaj?

3. Imata soseda med obrezovanjem žive meje pravico hoditi po tuji parceli?
4. Ali gre pri hoji po tuji parceli za vznemirjanje posesti?
5. Jima lahko sosed prepove prehod?
6. Sta soseda zaradi obrezovanja žive meje in pospravljanja zelenja upravičena do služnosti po tuji parceli? Utemeljite, zakaj da oziroma ne.
7. Kaj vse se lahko spremeni, če bi lastnik hiše na sosednji parceli zgradil stopnice?
8. Se je s sosedom o tem potrebno pogovoriti?
9. Sta soseda z gradnjo dolžna soglašati? Utemeljite.
10. Jih lahko sosed zgradi brez njune vednosti, ko ju ni tam?
11. Kam naj ob dežju in topljenju snega zaradi naklona stopnic odteka voda?
12. Kako naj graditelj stopnic zadosti načelu dobrega gospodarja?

Nekaj rešitev dijakov glede situacije med sosedoma

Namen vaje, kjer smo reševali situacijo med sosedoma, je bil pridobiti vpogled v načine reševanja konfliktov v skupnosti ter razviti sposobnost empatije, komunikacije in iskanja končnih rešitev. Pomembno je bilo opazovati, kako se protagonisti soočajo s konfliktom, kako komunicirajo in na koncu najdejo rešitev, ki je sprejemljiva za obe strani. Takole so razmišljali dijaki:

»Situacija med sosedoma je lahko zelo raznolika, vendar se v ospredje vedno postavi potreba po razrešitvi konflikta na način, ki je v skladu s splošno sprejetimi družbenimi normami,« je dejala ena od dijakinj. Ko se sosedje soočajo s konfliktom, je pomembno, da se problem rešuje na način, ki je sprejemljiv za vse prisotne in ne povzroča dodatnih nesoglasij ali negativnih posledic.«

»Preden začnemo graditi stopnice, pomislimo na druge in se sprijaznimo s tem, da če se kdo ne strinja, ni treba na silo uveljavljati svojih želja, saj niso vredne vseh težav, ki pridejo s tem, da nismo dober sosed,« je menil nek drug dijak.

Lana je poročala, da so se v njihovi skupini osredotočili predvsem na vprašanje varnosti pri obrezovanju žive meje. Po temeljiti razpravi in preučitvi možnih rešitev so predlagali, da lastnik zgradi stopnice, vendar z dodatnimi omejitvami. Stopnice bi morale biti oblikovane tako, da ne bodo ovirale obrezovanja žive meje, obenem pa bi zagotavljale udoben dostop lastniku hiše. Rešitev so predstavili

kot uravnotežen odgovor, ki bi lastniku hiše omogočal izboljšanje kakovosti življenja, ne da negativno vpliva na sosedovo delo in varnost. Njihov cilj je bil doseči rešitev, ki bi združevala praktičnost, varnost in ohranjanje pozitivnega medsebojnega odnosa med sosedi.

Vid je ugotavljal, da bi sosed presežene meje lahko to gradnjo označil kot motenje posesti, nezakonito gradnjo ob sosednji nepremičnini in nezakonito graditev čez sosedovo mejo v primeru, da se sosedu med sabo ne moreta pogovoriti. Njihova prva rešitev je bila, da bi lahko sosed zgradil stopnice, ki bi jih lahko uporabljala tudi sosedu, a se je problem žal prikazal pri sosedih, lastnikih žive meje, ki bi jim stopnice mogoče otežile obrezovanje. Njihova končna rešitev je bila, da bi sosed zgradil stopnice, ki bi bile položnejše in bi jih lahko uporabljala tudi sosedu med obrezovanjem žive meje in

bi v ta namen imela služnost. Pomembno je, da sosedu rešita dano situacijo v skladu s splošno sprejetimi družbenimi normami, saj te omogočajo vzpostavitev dobrih odnosov med njima.

V Itini skupini so zagovarjali rešitev, da naj bi sosed zgradil manj široke stopnice, drugi sosed, ki ima vrt in živo mejo, pa naj bi imel ožjo živo mejo, tako da bi ob meji imela oba soseda prostor. Lastnik hiše bi še vedno pridobil betonske stopnice, ki si jih želi, sosed pa bi imel še vedno dovolj prostora za obrezovanje žive meje. »Mislim, da je to pravična in etična rešitev, saj sta oba zadovoljna in nobeden nima nesorazmerne koristi ali slabe vesti,« je menila Ita.

»Meja se ne sme premikati, ker je vpisana v zemljiški knjigi. Oba soseda sta želela lažjo pot po hribu, sosed, ki bi zgradil stopnice, nagnjene na stran žive meje, bi drugemu plačal odškodnino, drugemu sosedu pa ne bi bilo več potrebno zalivati žive meje,« se je glasila ena od rešitev.

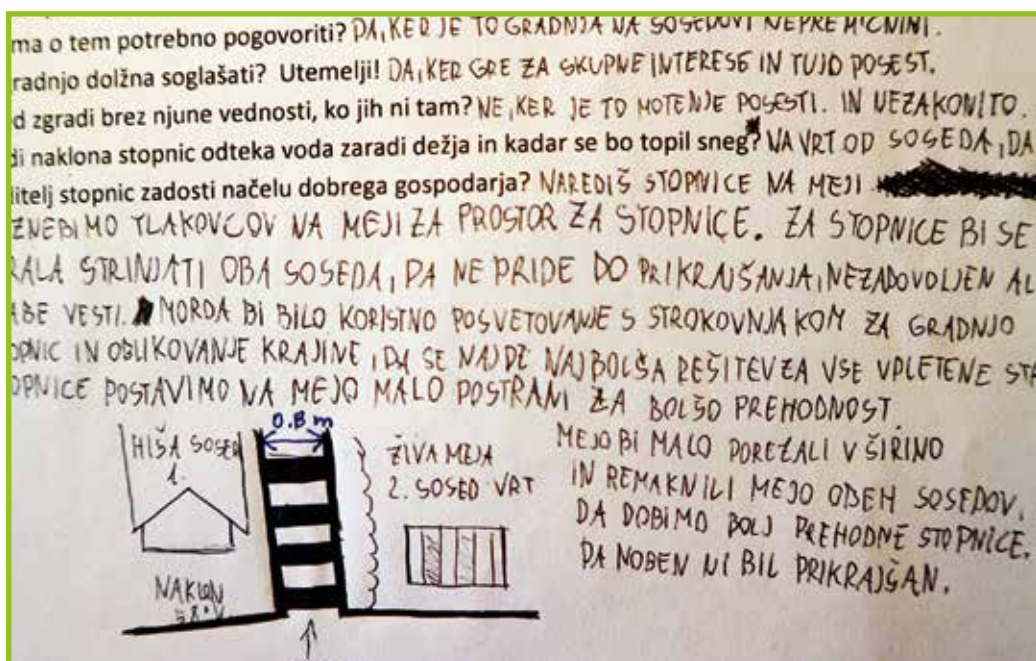
Za Etjana je rešitev primera s stopnicami sledeča: »Če želi sosed zgraditi stopnice, jih naj zgradi čez celo širino, do sosedove žive meje, vsak od sosedov pa naj poravnava polovico stroškov.

»Dunja je povedala, da so v njeni skupini predlagali zamenjavo tal. Tako prvemu sosedu ne bi bilo treba delati stopnic, drugi sosed pa bi obdržal svoje zemljišče nedotaknjeno. Tako bi bila oba soseda zadovoljna, saj prvi ne bi imel spolzkih tal, drugi pa bi imel svojo mejo zase.

»V naši skupini,« je dejala Lana, »smo predlagali izgradnjo stopnic, ki bi bile dovolj široke za udoben prehod lastnika, hkrati pa ne bi ovirale sosedov pri obrezovanju žive meje. Sosed z živo mejo naj jo oskrbuje, stopnice pa lahko uporablja pod pogojem, da pospravi za seboj, saj ima tukaj služnost.«

Ana je menila »Problem je bil lažje rešljiv, ker oba soseda potrebujeta stopnice. Stopnice predstavljajo dober način za obrezovanje žive meje, njihova daljša površina pa predstavlja varen dostop k obrezovanju. Skupni interes med sosedoma je bil ta, da bi bile stopnice takšne, da ne bi bilo več spolzko, da bi bile daljše in bi obema koristile. Zagotovili smo torej, da sta oba zadovoljna in nihče ni prikrajšan.«

Leia je dejala, da so se v njihovi skupini bolj osredotočili na sosedovo korist, saj so izvedeli, da je lastnik starejši in se zna hitro zgoditi, da iz zdravstvenih ali kakšnih drugih razlogov ne bi mogel več obrezovati žive meje. Zato bi poleg solastniške pravice do stopnic dali sosedu pravico, da zahteva pomoč pri obrezovanju žive meje, v kolikor drugi sosed tega ne bi bil zmožen narediti. Načelo dobrega gospodarja so uresničili tako, da so poleg tega, da

Reševanje situacije med sosedoma s skico.

Foto: Ivan Zupanc

Ena od rešitev.

Foto: Ivan Zupanc

Kamnita klop je bila zgrajena za počitek ob košnji na hribu in jo lahko uporabljata tudi soseda, ko sta utrujena.

stopnice ne bi ovirale nikogar, upoštevali mnenje in sposobnosti drugega soseda in s tem pokazali, da jim ni vseeno za ljudi okoli njih. »V naši skupini smo našli tako rešitev, da bi pot razdelili na polovico dolžine, pri čemer bo ena polovica ostala ravna, druga pa se bo nadaljevala kot stopnice,« beremo v eni od refleksij. V skupini so menili, da bi soseda sofinancirala stopnice. Tako bi bil izpolnjen njun skupni interes, da si ne bi motila posesti. Sosed bi moral dobiti sosedovo soglasje, da lahko postavi stopnice. Na zunanji bi bile lepe in udobne, dolge 0,7 metra, 0,1 meter pa bi pustil, da bi lahko dež odtekal po hribu in sosedu bi pustil, da lahko mirno obrezuje živo mejo.

Lara je menila, da soseda družijo skupni interes, da naredita nekaj z vmesno površino, široko 80 cm, ki postane nevarna – spolzka ob dežju in neprimerna za gibanje. Oba soseda si bosta delila stopnice, poskrbeli so za kultivirano soglasje obeh, drug drugemu posesti ne bosta motila. Postala bi solastnika stopnic.

Arne je v svoji refleksiji zapisal, da so se v njegovi skupini domislili, da bi bile stopnice postavljene postrani (poševno), ker bi s tem omogočili več prostora za gibanje, kar naredi vse skupaj veliko bolj udobno in varno za uporabo. Svoboda in enakost sosedov se v tej rešitvi odraža tako, da sta dobila, kar sta želela, in s tem sta zadovoljna.

Razmišljanje dijakov o uresničitvi načela dobrega gospodarja

Načelo dobrega gospodarja so uresničili z iskanjem trajnostne rešitve, ki bi bila v interesu obeh strani. Na stopnice bi dodali teksturo proti drsenju, na zid hiše pa letev za oprijem. Ob živi meji bi zakopali cev za odtok vode. Obema sosedoma taka rešitev prinese korist, saj sta ohranila mir in stabilnost v svojem okolju.

»V naši rešitvi smo uresničili načelo dobrega gospodarja tako, da smo odgovorno upravljali s skupnim prostorom, spoštovali pravice in potrebe vseh vpletenih ter sledili etičnim načelom poštenosti in pravičnosti,« je menila Anja.

»Sprejeli smo rešitev, ki upošteva dolgoročno vzdržnost in minimalen vpliv na sosedovo posest,« zatrjuje Lana. »Iskali smo ravnovesje med potrebami obeh strani, kar odraža svobodo in enakost sosedov. Oba sta z dogovorom pridobila, saj sta si zagotovila varnost in dostopnost, ohranjeni pa sta tudi estetika in funkcionalnost okolice.«

Primer iskanja skupnega interesa med sosedoma: soseda imata dolga, ozka vrtova, ki mejita drug na drugega in nobeden od njiju ne more na svojem vrtu posaditi drevesa, ki ne bi segalo na sosedovo, ker je njegov vrt preozek. Ugotovita, da sta oba ljubitelja višenj in vinogradniških breskev. Skupni interes uresničita etično in po načelu dobrega gospodarja, tako da bo vsak na svojem vrtu lahko obiral višnje in breskve.

Kdo je dober sosed?

Hana: »Menim, da je dober sosed tisti, ki se bo z mano posvetoval pred gradnjami in drugimi posegi, ki bi ovirali mojo posest, da bo ravnal po zakonih, da so njegova dejanja etična ...«

Jakob: »Dober sosed spoštuje meje sosedov in je zelo prijazen. Pride pomagat, če ga potrebuješ, in zna ohraniti mir in red med drugimi sosedi.«

Kevin: »Dober sosed je sosed, ki se spozna na lastniške pravice svojega soseda, in tudi sosed, ki se zna dogovoriti, tako da končna rešitev ne koristi le njemu, temveč tudi drugim sosedom.«

Nada: »Biti sosed je družbena vloga, ki ji pristaja vedenje, skladno s pravnimi normami, kulturo in tradicijo.«

Dunja: »Dobrega soseda lahko opišem kot osebo, ki živi v bližini in se obnaša spoštljivo, sočutno in odgovorno ter je pozorna na potrebe drugih. Dobri sosedje spoštujejo meje in pravice drugih ter prispevajo k ustvarjanju varnega, prijetnega in harmoničnega okolja za vse v svoji soseski.«

Arne: »Po mojem mnenju je dober sosed vsak, ki je pošten, se zna o problemih najprej pogovoriti in najti skupni interes in ki poleg svojega ugodja skrbi tudi za ugodje drugih. Seveda to ne pomeni, da se prikrajša za udobje, temveč da tega ne jemlje drugim sosedom.«

Etjan: »Dobri sosedje se spoštujejo, si pomagajo in medsebojno obveščajo o pomembnih zadevah ter se morebitne konflikte trudijo reševati na miren in ustvarjalen način.«

Eva: »Dober sosed spoštuje zasebnost svojega soseda in njegovo lastnino. Ne krši njegovega miru in tišine ter se izogiba konfliktom, upošteva pravila soseske, kot so časovne omejitve za hrup, parkiranje ali odstranjevanje smeti.«

Vid: »Dober sosed je pošten človek, ki upošteva druge, se drži pravnih norm ter spoštuje dogovore med sosedi.«

Ana: »Dober sosed je tisti, ki na situacijo gleda s perspektive drugega in upošteva njegove pravice ter pozna svoje.«

Naja: »Dobri sosedje so tisti, ki znajo preseči lastne interese v imenu skupnega dobrega.«

Ita: »Dober sosed ne moti soseda, pusti sosedovo zasebnost in lastnino. Je prijazen in ne hodi po sosedovi parceli.«

Pija: »Dober sosed te ne moti, ti ne dela težav, je pošten, spoštuje dogovore. Če pride do problema, se najprej pogovori, preden gre na sodišče.«

Klara: »Dobrega soseda odlikujejo spoštovanje, prijaznost in odprtost. S spoštovanjem različnosti in razumevanjem potreb drugih ustvarja harmonično in prijetno sosedsko okolje.«

Lara: »Dobri sosedje so tisti, ki ostajajo odprti za dialog in kompromise, vedno z mislijo na skupno dobro in dolgoročno sobivanje.«

Sara: »Ljudje smo družbena bitja in v svojem življenju potrebujemo ljudi, na katere se lahko obrnemo, ko potrebujemo pomoč ali oporo. V domačem okolju so to sosedje in zato so dobri sosedski odnosi zlata vredni.«

Dijaki o iskanju skupnega interesa, etiki in načelu dobrega gospodarja v odnosih med državami

Podobno kot smo se soočili s situacijo s sosedi na strmem bregu, smo v skupini razpravljali o tem, kako bi načelo skupnega interesa lahko prenesli na mednarodno raven. Hkrati smo se dotaknili pomena oznake »dobrega soseda« v mednarodnih odnosih, ki bi morala vključevati spoštovanje suverenosti, vzajemno sodelovanje in sposobnost reševanja sporov na miren način. Skupni interes sosedov in iskanje skupnih interesov v mednarodnih situacijah predstavljajo ključna načela, ki nas vodijo k vzpostavitvi trajnostnih in harmoničnih odnosov na vseh ravneh družbe. »Razumevanje mednarodnih interesov omogoča sprejemanje odločitev, ki prispevajo k stabilnosti in miru v mednarodni skupnosti,« ugotavlja Ema.

Pomembno je, da vse, kar počnemo, počnemo pravilno in pošteno, da ni nihče za kaj oškodovan. Tako je tudi med sosednjimi državami, saj imajo skupne interese, ki jih skušajo uresničiti v dobro prebivalcev in mednarodnih odnosov, ki veliko štejejo in pripomorejo k skupni prihodnosti. »Nedvomno bi bilo manj konfliktov med državami in s tem manj smrtnih žrtev, če bi si države pomagale v stiskah, in možno je, da bi bilo življenje veliko lepše in umirjeno,« je prepričan Gal.

Prizadevanje za ugotovitev skupnega interesa omogoča, da obe državi nekaj pridobita, podobno kot smo storili v naši situaciji s stopnicami. Iskanje skupnih interesov v mednarodnih odnosih bi prineslo stabilnost, pravičnost in sodelovanje med državami. »Človeštvo bi pridobilo s kreiranjem mirnega in pravičnega sveta, kjer bi reševanje konfliktov postalo etično in v korist vseh,« je prepričana Ines.

Države bi se morale osredotočiti na sodelovanje, namesto na konflikte. »Etično ravnanje in načelo dobrega gospodarja bi morali postati temeljni vodili v reševanju mednarodnih nesoglasij,« je predlagala Emili.

»Države morajo upoštevati tudi, kaj je najboljšo za prebivalce držav ter prisluhniti njihovim interesom ter interesom države, s katero so v sporu. Res je, da vsem ne morejo ustreči, zato upoštevajo mnenje večine,« jo je dopolnila Gaja.

Tudi Lara meni, da morajo države, podobno kot soseda, v mednarodnih odnosih delovati etično, spoštovati mednarodno pravo in ravnati po načelu dobrega gospodarja. Dialog je ključen pri reševanju konfliktov in spoštovanje družbenih norm ter etičnih načel je temelj za harmonično sobivanje.

Kevin ugotavlja, da ima vsaka država pravico do izbire in razvijanja svoje gospodarske, družbene, kulturne in politične ureditve. Če bi bila kakšna država večvredna, bi prišlo do neželene nadoblasti nad drugimi državami.

Blaž ugotavlja, da so ljudje zelo agresivni, so kot živali, skozi čas in razvoj so postali bolj eksplozivni, in zaradi egoizma se države težko spopadajo s problemi v svetu. V vojni vedno izgubiš in nič ne dobiš.

»Države so enakopravne zato, ker si zaslužijo enake pravice, in če bi uvedli etiko v mednarodne odnose (opomba avtorja), bi države probleme znale rešiti brez nepotrebnega nasilja,« zagotavlja Etjan.

»Izluščiti skupni interes v medsebojnih nesoglasjih je pomembno, saj omogoča, da se identificirajo področja, kjer si države lahko medsebojno pomagajo in sodelujejo v skupno korist, kar lahko prinese številne ugodnosti, kot so gospodarski napredek, izmenjava znanj in tehnologije in skupno reševanje globalnih izzivov,« meni Alina.

»V svetu bi si morale biti države enake. Ta enakopravnost izhaja iz ideje, da vsaka država samostojno odloča o svojih zadevah. Nikoli nobena ne sme biti močnejša, pomembnejša od drugih. Podobno kot pri sosedih bi morale države mednarodne spore reševati pošteno. To pomeni, da morajo upoštevati pravice in potrebe vseh vpletenih in iskati rešitve, ki bodo dobre za vse,« meni Gaja.

»Tako kot sosedje so tudi države med sabo obvezne reševati spore na etičen način, saj je uporaba sile ali grožnja s silo nedopustna. V konfliktih med državami bi bilo smiselno najprej izluščiti skupne interese, ki bi pomagali državam pri spodbujanju dobrih odnosov ter krepitvi prijateljstva. Človeštvo bi se z izpolnjevanjem teh meril na vseh ravneh hitreje razvijalo, s tem bi lahko pričeli reševati prave probleme, kot je onesnaženje zraka in okolice okoli nas,« je prepričan Vid.

»Če bi človeštvo v mednarodnih odnosih uresničevalo načela etičnosti, enakosti in svobode ter načelo dobrega gospodarja, bi to prineslo številne koristi. To bi pomenilo mir in blaginjo za vse države in njihove prebivalce ter omogočilo reševanje mednarodnih sporov na način, ki ne bi ogrožal temeljnih pravic in svoboščin posameznikov ter bi zagotovil trajnostni razvoj vsega človeštva,« je prepričana Lana.

»In če bi države vse probleme, situacije in spore etično reševale, kot smo to poizkusili mi, dijaki, bi bil svet lepši, manj bi bilo sporov, lakote, neenakopravnosti. Če bi človeštvo upoštevalo ta načela,« zaključuje Jaša, »ne bi bilo vojn. Vsi spori bi se lahko rešili brez uporabe sile. Res, da bi se morali navaditi dobrega reševanja konfliktov, ampak menim, da bi bilo konec koncev dobro za vse.«

Kaj so se dijaki naučili?

»Upoštevanje želja posameznika in želja drugih se ne bo vedno izšlo, zato se moramo naučiti, da ne moremo samo vzeti in početi, kar nam prija. Pri ADR sem se glede urejenega državljanstva naučila, da se zakonov ne sme kršiti, saj si potem narediš nepotrebne težave. Z reševanjem situacije med sosedoma sem se naučila pomena empatije, komunikacije in iskanja skupnih rešitev. Naučila sem se, da ni vedno važno, kaj mi hočemo, temveč moramo najprej pomisliti, kako bo naše izvršeno dejanje vplivalo na vse okoli nas. Spoznala sem, da je pogovor ključen in da lahko s spoštovanjem drugih in iskanjem skupnih rešitev ohranjamo mirne odnose. Pred reševanjem situacije sem se morala še seznaniti s pojmi, kot so: posest, nepremičnina, motenje posesti, solastniška pravica, meja, nujna pot, služnost. Literatura, ki smo jo preučili, nas je opremila s teoretičnim okvirjem, kako učinkovito uporabiti te pojme v praksi. Med razpravo

smo ugotovili, kako iskanje in vzpostavljanje skupnih interesov prispevajo k mirnemu reševanju konfliktov. Sedaj bom tudi sama znala reševati probleme in iskati skupne interese v težavah, ki jih imam s sosedom. Reševanje situacije med sosedoma in primerjava z dogajanjem v filmu Neighbours nam je omogočila pridobitev dragocenih izkušenj v reševanju konfliktov. Učenje iz teh izkušenj nam omogoča, da postanemo boljše osebe, sposobne sobivati in prispevati k harmoniji v širši skupnosti,« zaključuje neimenovana dijakinja svojo refleksijo.

In še mnenje dijakinje, ki je situacijo med sosedoma razrešila samostojno doma

»Pri skupinskem reševanju te vaje v šoli nisem bila prisotna, zato sem situacijo preučila sama. Narisala sem si skico za boljše razumevanje. Predvidevam, da sosedje med seboj vzdržujejo dober odnos, saj je starejši par sam predlagal, da naj prvi sosed zgradi stopnice za lažjo uporabo. Skupni interes vseh je, da bi lahko nemoteno opravljali svoja dela. Če bi sosed zgradil stopnice zaradi svoje koristi, bi bila starejša sosedka prikrajšana, saj bi težje obrezovala živo mejo. To dejanje ni etično, saj bi bil nekdo prikrajšan in nihče ne bi bil zadovoljen. Mislim, da bi bila rešitev izgradnja položnejših stopnic, ki bi jih lahko uporabljali vsi. Lastnik za svoje originalne namene gradnje, starejša sosedka pa bi jih lahko uporabljala, da bi si obrezovanje olajšala.

Vse države imajo svojo kulturo in zgodovino, zato so enakopravne in imajo pravico do svojega ozemlja. Res je, da so nekatere gospodarsko bolj razvite ali imajo več prebivalstva kot druge, vendar to nikakor ne pomeni, da bi se morale spravljeni na manjše od sebe. Vsak bi moral reševati spore etično, vendar na žalost temu ni tako, kar me jezi. Zdi se mi nesmiselno, da pri vsakem konfliktu izbruhne vojna. Prepričana sem, da bi se vojnam z lahkoto izognili, in ne strinjam se z ljudmi, ki pravijo, da to ni tako preprosto. Zakaj pa ne? V kakšnem svetu je etično, da trpijo ljudje, ki niso sodelovali pri odločitvi za reševanje problema? Ni etično, da se tistim, ki so odgovorni za vojno, ne zgodi nič. Če so tako glasni pri sprožanju vojne, naj se sami pomerijo med sabo, ne da mora umreti na milijone nedolžnih vojakov in civilistov. Ni etično, da trpi narava, ni etično, da se porabi na milijarde denarja za orožje, namesto da bi raje pomagali s humanitarno pomočjo in zagotovili osnovne človeške pravice, kot so pitna voda, hrana, oblačila, streha nad glavo itd. Če bi svetovni voditelji zmanjšali svoj ego, se usedli za skupno mizo, pregledali interese obeh držav, pretehtali možnosti ob morebitni pomoči, bi vsak sprevidel, kako se konflikt lahko reši, ne da bi trpeli nedolžni ljudje in narava.

Naloga reševanja konflikta mi je bila zelo všeč. Všeč mi je bilo, da sem se lahko usedla za mizo in se posvetila zastavljeni nalogi ter se vživela v situacijo. Vse skupaj mi je odprlo oči tudi na širši svet: kako svet v resnici res ni etičen, je pa čudovito, če lahko najdemo dobrega sosedo, ki mu bo mar za to, da ne bo nihče prikrajšan in da bodo vsi imeli čisto vest.«

Ivan Zupanc, profesor

Srečanje z Milanom Brglezom:

pogled na politiko skozi oči izkušenega politika

Dne 7. novembra 2023 smo v okviru predmeta aktivno državljanstvo imeli čast prisostvovati predavanju gospoda Milana Brgleza, ki je izjemno pripomoglo k našemu boljšemu razumevanju tega pomembnega predmeta. Milan Brglez, ugleden politik in javna osebnost, nas je pozdravil s prijaznimi besedami in z velikim nasmehom. Kljub omejenemu času nam je z zavzetostjo predstavil sebe in svoje obsežno delo v politiki.

Gospod Brglez je v svoji predstavitvi poudaril raznolikost svojih funkcij v parlamentu in delovanje v različnih političnih strankah, kar dokazuje njegovo bogato politično kariero. V nadaljevanju je spregovoril o svojem mandatu predsednika Državnega zbora Republike Slovenije, kjer je dosegel pomembne uspehe, ki so pustili pozitiven pečat v političnem prostoru.

Nadaljeval je s ključnimi tematikami, ki vplivajo na vsakdanje življenje prebivalcev, kot so požari, poplave, javni prevoz in okoljska onesnaženost, vključno z izpusti letal ter inflacija. Brglez je osvetlil težave, ki jih vsakodnevno doživljamo, a se pogosto ne zavedamo vseh njihovih posledic.

Posebej je izpostavil pomen zelenega prehoda in energetske revščine s poudarkom na potrebi po trajnostnih rešitvah in izboljšanju kakovosti življenja. Prav tako ni pozabil na svetovne dogodke, kot sta dve trenutni vojni, in poudaril pomembnost

politike miru s stališčem, da »zločin ne odpravi zločina«.

Med diskusijo z dijaki in profesorji je Milan Brglez pričakoval številna vprašanja, vendar jih je prejel le nekaj. Kljub temu je bil pripravljen odgovoriti na vsako vprašanje in s svojo izjemno sposobnostjo pritegnil pozornost prisotnih, tudi tistih, ki običajno ne spremljajo politike. S svojim navdihujočim nastopom nas je spodbudil k želji po več znanja, zavedanju stanja v družbi ter potrebi po ukrepanju za boljši jutri.

Gospod Brglez je s svojim predavanjem predstavil politiko v popolnoma drugačni luči, kar nas je navdušilo in spodbudilo k razmisleku o aktivnem

vključevanju v politične procese. Ta obisk bo nedvomno pustil pomemben pečat v srcih in mislih dijakov Srednje medijske in grafične šole v Ljubljani ter

nas spodbudil k iskanju rešitev za izzive, s katerimi se soočajo Slovenija, Evropa in svet.

Ema Kržalič, 3. D

Evroposlanec Milan Brglez.

Foto: Jaša Despotović

Evroposlanec Milan Brglez.

Foto: Jaša Despotović